

Smanjenje šteta: Smanjenje štete za područje splitsko-dalmatinske i šibensko-kninske županije

Provoditelj: Udruga za pomoć mladima HELP

Godina provedbe: 2022

Kratki opis programa

Program odgovara na probleme zaštite zdravlja kroz prioritete aktivnosti smanjenja posljedica visokorizičnog ponašanja među konzumentima psihoaktivnih tvari, prodavateljima / icama seksualnih usluga i njihovim korisnicima, pripadnicima LGBT, HIV+ osobama, te mladima, a provodi se u partnerstvu s NZJZ SDŽ.

Sažetak programa

Program nudi originalna, praktična i dugoročno učinkovita rješenja.

Program smanjenja štete omogućava ovisnicima zamjenu prljavog i upotrijebljenog pribora za sterilni te im omogućava i dostupnost besplatnih prezervativa, informira ovisnike o mogućnostima uključivanja u terapijske/supstitucijske programe liječenja, pruža informacije o zaštiti od predoziranja, omogućava testiranje na HIV, hepatitis i sifilis te tako doprinosi epidemiološkom praćenju pojavnosti HIV/AIDS-a, hepatitisa i sifilisa, kontinuirano se provode akcije liječenja okupljališta ovisnika uklanjanjem prljavog i upotrijebljenog pribora s ciljem zaštite okoliša i lokalne zajednice. Također kroz različite volonterske i donatorske aktivnosti korisnicima se nastoji podići kvaliteta života.

Osnovna aktivnost programa je besplatna distribucija sterilnog pribora za intravensko uzimanje droga (igle, šprice, kiselina, destilirana voda, gaze, kuhala, prikupljanje i sigurnosno zbrinjavanje prljavog upotrijebljenog pribora za injektiranje, kao i distribucija kondoma. Aktivnosti se provode u drop in centru u Splitu i kroz pokretni „NX“ na području Splitsko-dalmatinske i Šibensko-kninske županije (Šibenik, Makarska, Trogir, Marina, Brač, Šolta, Hvar, Sinj, Omiš, Breča, Kaštela, dalmatinska zagora).

Osim zamjene pribora u programu se provodi još niz aktivnosti, a to su:

- savjetovanje i testiranje HIV, hepatitis i sifilis
  - izrada i distribucija informativno edukativnih materijala
  - upućivanje korisnika na liječenje ovisnosti (na supstitucijsku terapiju ili u terapijske zajednice)
  - upućivanje i praćenje korisnika na liječenje hepatitisa i HIV-a
  - informiranje, upućivanje i pomaganje korisnicima pri korištenju usluga u zajednici (socijalnih, zdravstvenih i drugih)
  - informiranje i savjetovanje o spolno i krvlju prenosivim bolestima s naglaskom na HIV i hepatitis
  - informiranje i savjetovanje korisnika kako se zaštititi od opasnosti predoziranja
  - informiranje ovisnika o tehnicama sigurnijeg konzumiranja droga i načinu zaštite od komplikacija vezanih uz i.v. uzimanje droga
  - skrb o HIV+ osobama
  - uska suradnja sa svim institucijama, službama, organizacijama i zajednicama koje skrbe o pripadnicima naših ciljnih skupina
  - rad s prodavateljima/icama seksualnih usluga (organiziranje ginekoloških pregleda, testiranje/retestiranje na HIV i hepatitis, distribucija prezervativa idr.)
  - liječenje lokacija od infektivnog otpada (upotrijebljenog pribora za injektiranje sredstava ovisnosti)
  - pomaganje korisnicima u prevladavanju svakodnevnih egzistencijalnih poteškoća / humanitarna pomoć / donacije
- Specifičnost programa „Smanjenje štete“ je u njegovoj ulozi intermedijatora između izoliranih i teško dostupnih skupina sa visokorizičnim ponašanjima (intravenozni ovisnici, prodavatelji/ce seksualnih usluga, MSM, mladi i HIV+ osobe, pripadnici LGBT zajednice), i institucija društva. Svakodnevnim kontaktom s navedenim skupinama, ne samo da utvrdimo njihovu brojnost, način ponašanja, nego i utječemo na promjenu njihovog ponašanja te ih ohrabujemo da u suradnji s nama i ostalim vladinim i nevladinim organizacijama i institucijama promjene svoj stil života. Na osnovu podataka koje

dobivamo od naših korisnika možemo dati mjerodavnim institucijama to ne podatke o broju i visini rizika koje nose ciljane skupine ovog programa. Te na osnovu tih podataka planirati buduće aktivnosti, kao i preventivne aktivnosti usmjerene na različite aspekte (spolno ponašanje, HIV, ovisnost idr.)

Ono što daje posebnu vrijednost programu je svakodnevni kontakt s korisnicima gdje im se opetovano i neprestano ponavljaju informacije i savjeti, što dugoročno dovodi do promjene rizičnog ponašanja ka odgovornijem. Također specifičnost programa je i u integraciji korisnika s visokorizičnim ponašanjima kroz razne društvene aktivnosti. Naime zahvaljujući i brojnim volonterima iz zemlje i inozemstva organiziraju se različite edukacijske i volonterske aktivnosti namijenjene svima, a u kojima sudjeluju i korisnici programa čime se smanjuje njihova stigmatizacija, senzibilizira se zajednica, korisnici se potiču na promjenu ponašanja i prihvaćanje društveno odgovornije uloge u zajednici.

1. Županije provedbe

Splitsko-dalmatinska, Šibensko-kninska

2. Ciljevi programa

Opći: Opći cilj programa je zaštita zdravlja kroz prioritete aktivnosti smanjenja posljedica rizičnog ponašanja (konzumiranje droga, prodavanje seksualnih usluga, promiskuitet, spolni kontakti bez zaštite) kroz prevenciju širenja AIDS-a i drugih krvlju i spolno prenosivih bolesti.

Specifični: -povećanje razine informiranosti o AIDS-u i drugim krvlju i spolno prenosivim bolestima

-povećanje razine informiranosti o sigurnijem korištenju droga

- Smanjen broj smrtnih slučajeva povezanih sa zlouporabom droga

-povećanje razine informiranosti korisnika o sigurnijem seksu

-prikupljanje podataka za epidemiološko praćenje pojavnosti HIV/AIDS-a i hepatitisa

-prikupljanje podataka za epidemiološko praćenje fenomena ovisnosti

-informiranje korisnika o zdravstvenim, socijalnim i terapijskim programima/uslugama u zajednici

-uzdizanje svijesti zajednice o važnosti prevencije i težini problema vezanih za ovisnost, HIV/AIDS i druge spolno i krvlju prenosive bolesti

-poticanje pripadnika ciljnih skupina na preuzimanje odgovornije uloge u zaštiti zdravlja

-poticanje ciljnih skupina na socijalnu uključenost i integriranje u društvo, kao i korištenje usluga koje se nude u zajednici

- poticanje pripadnika ciljnih skupina na volontiranje i društveno koristan rad kako bi razvili empatiju i podigli samopoštovanje i društvenu odgovornost

3. Ciljana skupina

Intravenozni korisnici droga, Neintravenozni korisnici droga

4. Koje od navedenih aktivnosti smanjenja šteta provodi udruga

Dijeljenje kondoma, Dijeljenje igala, Dijeljenje štrcaljki, Prikupljanje igala, Prikupljanje štrcaljki, Čišćenje okoliša, Distribuiranje materijala, Savjetovanje, Drugo

5. Broj podijeljenog materijala

Broj kondoma: 7290

Broj igala: 253425

Broj štrcaljki: 49423

Broj primjeraka edukativnog materijala: 3070

6. Broj prikupljenog materijala

Broj igala: 79101

Broj štrcaljki: 18009

7. Lokacije na kojima se vrši zamjena materijala

Mjesta na koja izlaze vanjski radnici, "Drop-in" centar

8. Gradovi/mjesta na kojim se vrši zamjena materijala te broj lokacija u pojedinom gradu/mjestu

Mjesta na koje izlaze vanjski radnici: Split (32), Sinj (4), Šibenik (3), Makarska (4), Trogir (5), otoci Bra (4), Šolta (2), Hvar(2)

Drop-in centar: Split (1)

Bra (1)

9. Na in prikupljanja podataka o korisnicima programa smanjenja šteta

interni obrazac Pra enje se vrši kroz mjese ne izvještaje koje ispunjavaju djelatnici / outreach radnici, a što uklju uje:
- pra enje broja posjeta / korisnika uklju enih u program; intravenoznih ovisnika o drogama, konzumenata lakih droga i komercijalnih seksualnih radnica, mladih i volontera, broja testiranih osoba, broja osoba koje su poslone na lije enje i sl.

- pra enje broja aktivnosti usmjerenih na dobrobit korisnika programa (broj outreach aktivnosti/odlazaka na teren, odra enih sati i lokacija, podijeljenih igala, šprica i kondoma te prikupljenog upotrijebljenog pribora)

10. Broj osoba u programu smanjenja šteta

Korisnici: 950

Stari korisnici: 938

Novopridošli korisnici: 12

11. Broj osoba po spolu u programu smanjenja šteta

Korisnici muškog spola: 870

Korisnici ženskog spola: 80

Novopridošli korisnici muškog spola: 10

Novopridošli korisnici ženskog spola: 2

12. Broj ovisnika o drogama u programu smanjenja šteta koje su zaražene zaraznim bolestima

S hepatitisom B: 0

S hepatitisom C: 212

S HIV-om: 2

13. Evaluacija programa

Evaluacija procesa: Da

Metoda evaluacije procesa: Pra enje provedbe programa vršili smo kroz mjese ne izvještaje koje ispunjavaju djelatnici / outreach radnici, a što uklju uje:

- pra enje broja posjeta / korisnika uklju enih u program; intravenoznih ovisnika o drogama, konzumenata lakih droga i komercijalnih seksualnih radnica, mladih i volontera

- pra enje broja aktivnosti usmjerenih na dobrobit korisnika programa (broj outreach aktivnosti/odlazaka na teren, broj odra enih sati i lokacija, podijeljenih igala, šprica i kondoma te prikupljenog upotrijebljenog pribora)

-Individualnim i grupnim razgovorom s korisnicima pratili smo njihovo zadovoljstvo ponu enim aktivnostima, u inke aktivnosti i zainteresiranost

Evaluacija u inka: Da

Metoda evaluacije u inka: Metoda evaluacije u inka: Pratimo indikatore predvi ene CRIS-om (Country Response Information System) na lije se pra enje obavezala i Republika Hrvatska potpisivanjem Deklaracije o obvezama u svezi HIV/SIDE

Korisnici su evidentirani. Pratimo broj korisnika koji koristi naše usluge, broj korisnika koji je upu en na lije enje.

Pratimo broj korisnika koji pristupi testiranjima na HIV, hepatitisu i sifilis, rezultate testiranja, broj korisnika i broj sati savjetovanja o spolno i krvlju prenosivim bolestima.

Pratimo razinu znanja o spolno i krvlju prenosivim bolestima te o sigurnom uzimanju droga. Pratimo broj korisnika koji

je uz našu pomoć pristupio nekom od programa odvikavanja od droga, broj HIV pozitivnih osoba koje su pristupile liječenju, broj HCV pozitivnih osoba koje su uz našu pomoć pristupile liječenju i koje su uspješno izliječene, ali i broj osoba koje su odbile pristupiti liječenju.

Najvažniji rezultati evaluacije: S obzirom na rezultate evaluacija prilagođavali smo programske aktivnosti tako da što kvalitetnije zadovolje što više potreba korisnika. Dugogodišnjim radom sa ovisnicima i prodavateljicama seksualnih usluga stvorili smo odnos povjerenja, kao i sa svim subjektima u zajednici (na lokalnoj, regionalnoj, državnoj i međunarodnoj razini). Povećanjem broja terenskih aktivnosti i zemljopisnim širenjem programa broj obuhvaćenih korisnika se samo povećava. Projekt je prepoznat kao primjer dobre prakse ne samo u Hrvatskoj, nego i šire tako da se rezultati evaluacije koriste u mnogim stručnim i znanstvenim radovima i publikacijama.

Najvažniji rezultati evaluacije: Program je poticao i uključivanje volonterskog rada, kako među općom populacijom, tako i među korisnicima. Dolaze i u svakodnevnu interakciju s volonterima, osobama iz tzv. „zdrave populacije“, korisnici imaju mogućnost širenja svoje društvene mreže i kontakata i izvan zaokruženog kruga osoba s rizičnim ponašanjima, te im je to dodatna motivacija da se potrudite biti odgovorniji u svom ponašanju prema okolini. Zahvaljujući i volonterima i sami korisnici su oni koji se uključuju u volonterske aktivnosti, osobito u prikupljanju općenog narkomanskog pribora na terenu.

-korisnici su zadovoljni provedenim aktivnostima

-u projektne aktivnosti je uključeno novih 50 korisnika

-razina informiranosti o AIDS-u i drugim krvlju i spolno prenosivim bolestima te sigurnom seksu je povećana

-povećana je razina informiranosti o sigurnijem korištenju droga

-Smanjen je broj smrtnih slučajeva povezanih sa zlouporabom droga

-povećan broj korisnika koji su tražili i dobili pomoć pri uključivanju u neki od zdravstvenih, socijalnih ili terapijskih programa/usluga u zajednici

14. Evaluatori

Unutarnji i vanjski

15. Dodatne napomene

16. Ukupni proračun programa za jednu godinu provođenja (HRK)

890

17. Izvori financiranja

Vlastita sredstva (HRK):

Gradsko financiranje (HRK):

Županijsko financiranje (HRK):

Nacionalno financiranje (HRK): 890

Drugi izvori (HRK):